114777

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Kjente til jødeutryddelsen:

Churchill alarmerte tyskerne

Churchill ble så rystet av tyske massedrap i 1941 at han nær røpet en av krigens største hemmeligheter.

VISSTE: Winston Churchill var en av få som kjente til de detaljerte opplysningene om tyskernes massedrap på jøder.

PER A. CHRISTIANSEN

Holdt de allierte under annen verdenskrig for lenge på hemmelige opplysninger som kunne ha bidratt til å avsløre tyske krigsforbrytere? Spørsmålet er på ny aktuelt etter at britene mandag frigav dokumenter som detaljert viser at Nazi-Tyskland allerede i midten av 1941 gjennomførte systematiske massedrap på jøder i Sovjetunionen.

Dokumentene omfatter i hovedsak utskrifter av radiomeldinger som britene snappet opp under krigen og som de dechiffrerte på etterretningssenteret Bletchley Park utenfor London.

En del av materialet ble stilt til rådighet for USA i begynnelsen av 1980-årene og offentliggjort i fjor høst i overensstemmelse med den amerikanske offentlighetsloven.

Holocaust

Historikeren John Fox, som har sett det nye materialet, sier til avisen The Daily Telegraph at britene umulig kunne ha oppfattet massakrene i Sovjetunionen som innledningen til tyskernes «endelige løsning på jødeproblemet». Fox var tidligere tilknyttet det britiske utenriksdepartement og foreleser nå i holocaust-studier ved Jews' College i London.

En jødisk historiker, David Cesarani, mener samtidig at de allierte «ikke kunne avdekke» det enorme materialet de satt inne med om ugjerningene mot jødene fordi dette ville ha avslørt deres evne til å knekke tyskernes koder. «Det var en dobbelt tragedie», sier Cesarani til The Guardian.

Churchill

Bare statsminister Winston Churchill og noen få meget høytstående nøkkelpersoner visste at materialet fra den tyske kodemaskinen Enigma lot seg tyde. Overtaket kunne ha forkortet annen verdenskrig med flere år. Hemmeligheten ble ikke avdekket før i 1973.

De tyske radiomeldingene fra Østfronten i annen halvdel av 1941 var likevel så opprørende at Churchill nær hadde røpet hemmeligheten, skriver Daily Telegraph.

I en tale i august 1941 avslørte han at britene hadde kjennskap til tyskernes ugjerninger. Han fordømte de «titalls tusener likvidasjoner som tyske polititropper gjennomfører med kaldt blod» og sa at «vi er vitne til en forbrytelse uten navn».

Kort tid senere slo den tyske politisjefen, general Kurt Daluege, alarm og varslet sine avdelinger om en overhengende fare for at radiomeldingene tilbake til Berlin ble snappet opp. Han ga ordre til at ingen graderte meldinger skulle sendes over radio, og spesielt ikke «nøyaktige tall for likvideringer». Masselikvidasjoner skulle deretter omtales som «aksjoner i overensstemmelse med krigens (skikk og) bruk».

Selv etter dette strømmet det imidlertid inn detaljer om massedrapene på jøder til de britiske etterretningsfolkene.